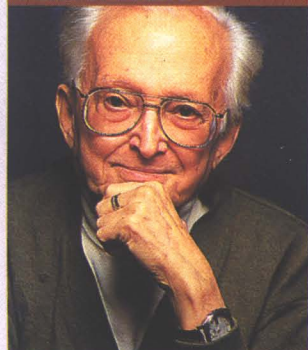

Promoció de les hores

PERE CALDERS

El temps és un camarada desconegut que ens acompanya des del principi fins al final (no ens el traiem del damunt), i que quan acaba amb nosaltres ens abandona amb una indiferència absoluta. Va per feina. No ens ha posat afecte, a pesar del culte frenètic que li rendim.

Sembla mentida que hi hagi al món tants milions de molles i de petites rodes per a mesurar el temps, que segons Dostoievski no és un objecte, sinó una idea. En aquest cas, no hi ha dubte que es tracta d'una idea obsessiva, inabastable, però que ens fem la il·lusió de portar lligada al canell, penjada a la paret o enclavada en torres altes. Per arrodonir aquest domini imaginari, fixem les hores amb agulles a l'esfera dels rellotges, com si fossin papallones, sense caure que els insectes dissecats som nosaltres.

Sorpren que entre el metre i l'hora, dos intents desesperats de fraccionar l'infinit, hi hagi hagut tanta diferència de tracte formal. El metre és tangible, ha servit de base a un sistema famós (dividint-lo astutament de deu en deu), que ha resultat utilíssim a les ciències aplicades. La seva victòria sobre la iarda és d'una grandesa exemplar. Un amic em va dir un dia: "Desenganya't: el metro més important de França no és el que corre per sota de París, sinó el que hi ha a dalt, en una vitrina del Pavelló de Breteuil." Tenia raó.

Respecte a la barra de platí i d'iridi que serveix de patró internacional del metre, l'hora temporal ha quedat vaporosa, poc treballada, d'escassa magnitud plàstica. Un hom troba a faltar la meticulosa extensió cap a altres dimensions, com ara l'hora lineal, l'hora quadrada i l'hora cúbica. A ull nu —i sense entendre-hi res, que consti—, sembla que només comptem amb l'hora esfèrica, una mena de globus de fluid aeriforme aparentment inofensiu, però letal. Entristeix de recordar una sentència que era força cor-

rent d'inscriure en els rellotges de sol, referida a les hores: "Totes fereixen. La darrera, mata." No obstant això, perfeccionem contínuament la tècnica d'anar de pressa i ens queixem amb amargor de la falta de temps. De temps per a què? Deu ésser per a arribar més aviat a aquella hora amenaçadora pintada al cronòmetre solar de cadascú.

Ja que hi som, diria que l'hora lineal és la del trescar quotidià, la de la feina, la dels tres àpats diaris, la de llevar-se i la de ficar-se al llit. Va de dret a esfollar calendaris i té una insaciable voracitat. El seu aliment predilecte són els anys, però viu parasitàriament en l'home, al qual ocasiona una consumpció incurable.

L'hora quadrada la utilitzem quan creiem possible de planificar el temps, arreglant-lo com si paréssim taula, confeccionant minuts i emprovant-nos el futur. Quadrada com moltes estovalles, de vores precises, és una mida horària de superfície que ens fa l'efecte de poder recórrer amunt i avall, que donarà molt de si. És una hora que s'alimenta d'il·lusions (que també minen l'organisme), i que té més tendència a atacar les agendes que els calendaris. Generalment, els fets demostren que en contacte amb l'aire de les dates reals assenyalades a l'agenda, l'hora quadrada es torna lineal.

Lhora cúbica és la més complexa, com correspon a una mida de capacitat. Crec que Shakespeare, quan en l'acte segon de *Romeu i Julieta* fa dir a la jove protagonista que "en un minut hi ha molts dies", esmentava l'hora cúbica. Són seixanta minuts hexaèdrics, regulars, que tanquen l'home en una caixa de costats transparents; una hora d'aquestes, encara que per fora transcorri com les altres, per dins pot durar molt més; el sofriment, l'angoixa i l'opressió eleven la potència dels segons.

En resum, l'hora lineal dispara les nostres vides com fletxes. L'hora cúbica encomana estats letàrgics, sobretot en els pobles; si les parets del cub són transparents és en virtut d'un sadisme de carceller, perquè puguem veure de lluny, oníricament només, les hores quadrades que formen el lot, la mica de parcel·la que ens correspon en la urbanització de la llibertat.

L'hora lineal és la del trescar quotidià, la de la feina, la dels àpats diaris...